

EGZAMIN MATURALNY OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

JĘZYK KASZUBSKI POZIOM ROZSZERZONY

PRZYKŁADOWY ZESTAW ZADAŃ DLA OSÓB SŁABOSŁYSZĄCYCH (A3)

Czas pracy: 180 minut

Czas pracy będzie wydłużony zgodnie z opublikowanym w 2014 r.
Komunikatem Dyrektora CKE.

GRUDZIEŃ 2013

Zadanie 1.

Jan Piepka (1926-2001), piszący często pod pseudonimã Staszów Jan, debiutował w latach pięćdziesiątych XX wieku. Węsztółcony w pòlsczi szkòle, robił jakno szkólny. Ból ùtwórcã swiãdnym swòjégò warsztatu. Twòrził lèteraturã w òbèdwùch rodnèch mòwach. Pòlskòjãzèczné dokazè to we wikszoscè proza, jakã òdznòczò òsoblèwi talent narracyjny ùtwórcè. [...]

Pierszi zbiér wiérztów i krótczych ùtwòrów písónèch prozã w jãzèkù kaszèbsczim, wèdóny pòspòlno z Léonã Ropplã w tomie pt. „Nasze stronè”, ùkòzòł sã w rokù 1955. Ódnã nazéwelè Staszówégò Jana „pòetã naszich stron”. I chòc głównym pòlã jegò dziejaniò bëła proza, òsta pò nim téz bógatò lirika pòlskò – i kaszèbskòjãzècznò, a nawetka binowè òbròzci. [...]

Pòezjò Jana Piepki wcyg òdwòliwò sã do kaszèbszczégò kròjòbrazu i w òpiarcym ò jegò elementè pòtrãcywò rozmajité strènè wseczèców, wèdobiwajacè na dzénny wid subtelnoscè serca. Wèdòwò sã, że te wseczèca sã célowò ùkriwóné, dlòte nié òne sã bòhatèrama wiérztów; sã nima: „Ópùszczonò chècz”, „Kwiòtk”, „Kania”, „Sniég w òknie” – na co wskazèjã same titlè wiérztów. [...]

Nawetka we wczasnèch wiérztach Staszów Jana letkò mòze zauwazèc dozdzeniałosc pisarskã i jegò òsoblèwã, pòetickã filozofiã. Trescè jegò wiérztów wèròzajã przèzèca i wseczèca ùniwersalnè, a równoczasno sã baro òsobisté, jintimné. [...]

Ju we wczasnym – i tim barzi pòznièszym – ùtwòrstwie Piepki dozdrec mòze sprawnosc w materii pòeticczégò słowa i słowa kaszèbszczégò. Wiérztè wèdòwajã sã kòlibac letkòscã, równoczasno w dobòrze warstwè słowny, rimów, w spòsobie bùdowaniò atmòsferè widzec je szkòwnã robòtã pòetè. Zadzèwòwaniè nad kaszèbsczim kròjòbrazã, miłota do rodzynnèch stron w wezdrzenim Jana Piepki nie je banalnym pòwtòrzeniem schematu. Miòł òn swòjã kòncepcjã wèzwèskaniò zwèczajnoscè. Òdwòliwaniè sã do kùlturowi tradicji òdbiwò sã tuwò w baro delikatny spòsòb, a swòjã jindividualnosc, skriwajacã glãbòkã mèsl i wseczèca za pòzòrno prostim słowã, pòeta rozmiòł zacèchòwac w czile prostèch zdaniach wiérztè.

Ludmiła Gołabek, *Wiérztè Jana Piepki – to je kòlibac letkòscã ...*, „Stegna”, nr 4/2011[22].

Zadanie 1.1. (0–3)

Jacé òrtè ùtwòrstwa òstalè pò Staszów Janie? Wèliczè trzè zortè.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 1.2. (0–1)

Nòwòznièszym tematã pòezji J. Piepki je

- A. historiò
- B. kaszèbsczy kròjmalènk
- C. jinò pòezjò
- D. prziiédnota

Zadanie 1.3. (0–2)

Co sã gôdô w teksce na témat wsczéców w pòezji Staszków Jana? Pòdôj dwie infòrmacje.

.....
.....
.....
.....

Ten referat mdze pò kaszëbskù. Rozpòwiôdanié ò kaszëbsczi kùlturze pò pòlskù, czë w jinym jãzëkù bëlobë jak chwòlenié ùmarlégò nad jegò zarkã. A czas je nôwëszzi, żebë ò naszich sprawach gadac pò naszémù. Chcemë sami sã achtnãc. Ùczestnic naszã kùlturã, jaczi spòdlim je prawie jãzëk.

Kaszëbskô kùltura – Jakô òna je? Farwnô. Bòkadnô w zortë. Bògatô lëdzczim ùtwòrstwã. Jakùz jã prosto òpisac...?

Zacznijmë tej òd ti materialny. To, co òsta pò naszich starkach i wszëtczich pra- je w mùzeach, regionalnëch przëszkòłowëch jizbach i w skansenach, chòcbë we wdzydzczim czë w Klukach abò w Nòdolim. Mòże to òbezdrzec, dotknãc. Przeczëtac ò tim. Chãtno kòrbiã ò tim etnografowie, historicë i òprowòdzajãcy turistów. Niechc te specjalno tedë zgłãbiwac...

Co z tegò wëzwëskiwómë dzysô? Nié za wiele. Technika szła tak do przòdkù, że stòrë riwë, maszinë do draszbë czë rozwerczi nijak sã nie przëdòwajã. Równak mòdło bûdowaniò chëczów, jich wëzdrzatk tej-sej mòże nalezc. Òblòkóné sã òdswiãtné ruchna (chòcò jak òne pò pròwdze wëzdrzãlë czedës – tuwò sã przënòmni dwie szkòlë: Teresë Lasowi i Frãcëszka Kwidzyńszczégò...). Wësziwë kaszëbsczë sã wcyg módné. Wiòlgò w tim zasługa chòcle Òdmunda Szëmikòwzczégò – òrganizatora kònkùrsu wësziwù w Lëni i tëch twòrzãcëch kòła wësziwù w całim regionie. Tobaka i rodzi do ni majã sã wcyg dobrze. Chmieleńszczë mèsterstwa w zaziwanim tobaczi jesz w tim pòmògajã.

Kaszëbskô jòda òsta wcygnionô na listã minystra gbùrzëznë i wejle, plinice majã ju swój atest... Na szczescé chleba ze szmòlcã jesz eùropejszczë przepisë nie dosyglë... Jesz. Wëcygnioné z szurków szlópë przëdãlë sã w pòsobnëch mióncach – w Òstrzëcach.

Na Nordze nie zabëlë ò bôtach. Nié wszëtkò Eùropejskô Ùniò ju zezłomòwa... Òrganizowóné sã Kaszëbsczë Bôtë pòd Żòglamë i coroczne pielgrzimczci na bôtach do Pùcka, a téz z Nòdola do Żarnówca. [...]

Hewò przechòdómë ju pòmału do kùlturë niematerialny. Fana póczi co łączi Kaszëbów. Coròz wiãcy lëdzy wié, co to je. Pòrã lat temu, czej bürmëster Albin Bichòwsczi wëwiesyl w Żukòwie pierszi rôz kaszëbsczë fanë niejedny pitelë: je chto ùmarli? Abò: co tu robi niemieckò flaga? Grifë mómë w pòrã òdmianach. Jak chto chce: z jednym ògónã, z dwùma... Pòmału dochòdzy do nas, że Kartuzë nie sã kaszëbskã stolëcã. Je wiedzec, że to Gduńsk. Ò tzw. kaszëbsczim himnie nie chcã sã wëpòwiadac. Czas pòkòże.

[...]

Ùstawa ò nòrodnëch i etnicznych miészëznach i regionalnym jãzëkù dała nama, Kaszëbama wielné nòrzãdla. Dzel z nich jesmë ju wëzwëskelë, wezmë chòc dwajãzëczne tòblëce. [...] Rzeknieta, że nie je zle. Że jesz wcyg dërchómë... Pòwiéta, że ùczimë naszégò jãzëka w szkòlach. Że pòrãnocë tësacy dzòtk sã ùczy kaszëbszczégò w spòdlecznych szkòlach, gimnazjach i liceach. Że je kaszëbistika... Wszëtkò to pròwda. Ale państwò pòlsczë wiele doklòdò wiãcy dëtk, bë tak bëło... Żebë zachãcëc samòrzãdë – dajã wiãcy. [...]

Tómk Fópka, *Dzysdniowé ùjãcë kaszëbsczi kùlturë*. Warsztaty regionalne. Remusowa Kara 2012 materiały pokonferencyjne. Władysławowo, 19-22 kwietnia 2012 r., s. 47–54

Zadanie 1.4. (0–1)

Jaką funkcję w kulturze przepisuje autor jęzëkowi?

.....

.....

.....

.....

Zadanie 1.5. (0–3)

Napiszë w 3 pùntkach ùzasadnienié wëgłoszeniô przez referenta tekstu pò kaszëbskù.

1.
2.
3.

Zadanie 1.6. (0–1)

W czym pòmôgają chmieńszcë mésterstwa w zaziwnim tobaczi?

.....

.....

.....

.....

Zadanie 1.7. (0–1)

Wskażë adresata tekstu T. Fópzi.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 1.8. (0–1)

Wëjasnij funkcje retoricznëch pëtaniów ùzëtëch w wëpòwiescë T. Fópzi.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.

Przetłumacz tekst na język kaszubski.

„Napisac dokôz... Jo, to sã tak fëjn gôdô, napisac. Leno dze zatacëło sã no òsamãtoné natchnienié? Je òno w tasce kawë? Kòl bezrozëmnégò ùklôdaniô pasjansa w kòmpùtrze? Midzë słowama w gazéce? W cygaretowim dëmie? W jednym a drëdzim nórce, czej sznëkrëjesz za nim pò mieszkanim? W przecyganim czasu òddaniô tekstu?

Chcącë nie chcącë mùsz je zacząc. Nôlepi òd słowa, pierszégò słowa. Ną razą pierszim słowã je *docz*.

Docz?

Na cëz, za czim, pò co? Pëtania ò cwëk pisaniô pò kaszëbskù. Wiele lëdzy to przeczëtô? [...] Kò lepi pisac pò pòlskù, abò pò francëskù, anielskù... chińskù.

Natëchstopach mùsz wënëkac zwãtpienié, zabic w se ną ùkôzkã Niewôrto! Czëtińc wiedno sã naléze, jak nié za żęcô, to pò smiercë... (Wiém, wiém, sława pò smiercë, marnô to pòcecha, ale dlô dzôtków, wnuków to cë ale mdze bòkadny spòsób!)

R. Drzeżdżon, *Docz, co ë jak pisac pò kaszëbskù?*, [w:] *Warsztaty regionalne Remusowa Kara 2012*, Władysławowo 2012, s.55–56.

PRZEKŁAD

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 20 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for handwritten notes or answers.

Zadanie 3.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 3.1. *Nie ma Kaszub bez Polonii a bez Kaszub Polski.* Rozważ znaczenie słów Hieronima Derdowskiego w oparciu o załączony tekst i inny tekst kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.

Dobrzewińszci: Do śmiercë nie zabôczta, że wa jesta Kaszëbi! Nie wstidzta sã nigdë swégò pòchòdzeniô, swich strón, staroswiecczich swich strojów i zwéków, a ju nigdë przenigdë nie wstidzta sã pò kaszëbskù gadac, chòcbë za to z waju smiôc sã i wëszczerczac mielë. Bò i nasza kaszëbskô pò starkach w spòdkù [erbòwónô] mòwa kaszëbskô, je téz snôzô, tak snôzô, jak snôzô je ji sostra pòlskô mòwa, w chtërny ksądz nóm kôzanié w niedzielã prawi!

Żebë wa sã miała swégò kaszëbstwa rôz zaprzec, to jakbë krew z wajégò serca wëszła! Nie sama krew! I dësza z waj wińdze! I Pòlskô z waj wińdze, jakò że kòzdi dobri Kaszëba je dobrim Pòlôchã!

Terô wiéta, czim wa jesta i jacé są waji òbòwiązci. Taczima òstańta! Taczima niech téz bądą waji dzecë, chtërne Bóg wama dô, a më stòri, zamknimë spòkójno òczë na wieczny òdpòczink ...

A czejbë rôz wama za dzyw mielë wżac, żesta tak dëszą, sercã kòchającym przëlńã do wszëtczégò, co nasze je, a më dôwno bądzemë ju w trëmie, tej przëpòmniata sobie, co wama niebòszczëk tatink Dobrzewińszci rzekł, czej òn waji dwòje zarãcziwôł.

B. Sychta, *Hanka sã żeni (fr.)*, [w:] *Dramaty Bernarda Sychty*, opr. J. Treder i J. Walkusz, Gdańsk 2008, s. 373–374.

Temat 3.2. Dokonaj interpretacji porównawczej podanych utworów. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.

Wojciech Kiedrowski

Glëchi a slepi

Skòwronk pòrënczny
Kùkówczy òdliczónka
A tã nie czëjesz

Słũaca cepëlkò
Jaskùłczy deszcz òb wieczór
A ce nie rëszò

Barométer z gnôtów
Baba z bôta na sztrądze
Sã nie czerëjesz

Arkùn na mòrzu
Piòsk w òczë, cëgón doma
Dlò ce jakbë nic

Szmërganié biédë
Dzecuszka rëczący chlëch
Stojisz pòkójno

Cemnosc bliżà je
Chòrosc nad chòroscama
Ùmarłi za żëcò

„Stegna. Kaszëbsczë lëteracczë pismiono”, 4/2010, s. 60.

Tomòsz Ùrbańszci

Jiscënk Arimana

Jò jem dëchã wajich nocy
Czedë spik òbjimò mëslë
Jò sedzã cëchò przë wajich łózkach
I płaczã

Bò nick sã wama nie snije
Chòdzyta le w tã a nazòd
A w òczach ni ma skrë
Co jò bë mógł zgasëc

Jem pòsążkã
Fòlkloristiczną atrakcëją

Wiéndzta wa bùten
Bùten szëkù

„Stegna. Kaszëbsczë lëteracczë pismiono”, 4/2010, s. 11.

WYPRAWIANIE

na temat nr

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

A series of 28 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)